

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 6. V Ljubljani, 31. marca 1910. Letnik XXVII.

Obseg: Novoizumljen stroj za setev koruze, fižola in buč. — Vipavci in Primorci, pridelujte zgodnje zelje! — Ali so lanska vina res tako slaba? — Gnojenje krompirju, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozirom na amonijev sulfat. — Prezračevanje hlevov. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Novoizumljen stroj za setev koruze, fižola in buč.

Vsi dosedanji stroji za setev koruze morejo saditi le samo koruzo. Kmetovalci pa pri nas pridelujejo med koruzo tudi fižol, ki se rabi ali nezrel v stročju, ali pa zrel in posušen. Tudi v trgovini se po fižolu zelo povprašuje. V nekaterih krajih Kranjske in spodnje Štajerske se pa pridelujejo med koruzo tudi še buče.

Ker sadijo dosedanji koruzni stroji, kakor že omenjeno, le koruzo, se fižol in bučne peške potem, ko je koruza posajena, z motiko po več zrn v eno jamico. Fižolovi grmi se potem nakolijo.

Fižolova in bučna semena se morajo saditi v postate (redice), ki je v njih sajena koruza; to se pa mnogokrat ne zgodi, ker je pri tej saditvi treba pazljivosti, a delavci navadno niso pazljivi. Mnogokrat se saditev fižola in buč po koruzi zamudi za več dni, pride dež in se koruzni postati težko zasledujejo, ali se pa ne morejo več. Sadi se potem fižolovo in bučno seme poleg koruznih postatov, ali pa celo sredi med nje. Nasledek temu je, da je okopavanje in osipanje s stroji zelo zamudno ali celo nemogoče, oziroma se v takih slučajih fižolove in bučne rastline porežejo.

Kmetovalec Frančišek Agrež v Pišecah na Štajerskem, ud naše družbe, je izumil in sestavil stroj, ki sadi koruzo, fižol in buče obenem tako natančno, kakor to z roko ni mogoče. Vsa tri semena pridejo v edinstvi postat (redico), koruza v oddaljenosti 45 cm, fižol na vsaka $2\frac{1}{2}$ m, buče pa na vsakih 5 m.

Podoba 27. kaže Agrežev sejalni stroj. Na gredlju je pritrjena semenska košarica, ki je razdeljena v tri predele. Večji, ki je zadaj, je namenjen koruzi, prednja dva, manjša, pa fižolu (levi) in bučam (desni). Pod, oziroma ob semenski košarici sta pritrjena dva valca, ki jih gonita vozni kolesi. Prvi valec sadi koruzo in ima štiri semenske luknjice, drugi ima na levi polovični strani (za fižol) dve luk-

Podoba 27.

njici in na desni polovični strani (za buče) eno luknjico. Valec meče potrebno število posameznih zrn v setveno cevko in seme pada skoz to cevko v zemljo. Na gredlju je pritrjena pred setveno cevko grebljica, pred to pa predrezalec. Posamezni predeli so opremljeni z zatvornicami in je torej mogoče saditi naenkrat vse tri vrste semen (koruzo, fižol in buče), oziroma je mogoče saditev te ali one vrste vsakokrat ustaviti, če se zapre dotična zatvornica. Ta stroj se gotovo v kratkem priljubi in izpodrine vse druge stroje za setev koruze.

Agrežev sejalni stroj izdeluje tvrdka K. & R. Ježek, tvornica za stroje in železna livarna na Blanskem (Moravska), in se dobiva ali naravnost pri ti tvrdki, ali pa pri Petru Majdiču (trgovina Merkur) v Celju, Josipu Poljanca v Petrovčah pri Celju, Josipu Boecio v Brežicah in v posameznih skladih tvrdke K. & R. Ježek.

Vipavci in Primorci, pridelujte zgodnje zelje!

Lepo, veliko in trdglavnato zelje (kapus) se pač da pridelovati le v bolj hladnem podnebnju, nikdar pa ne v gorkih, južnih krajih. Gorko podnebje, kakor ga imajo vinorodni kraji na Vipavskem in v Primorju, osobito ne ugaja zelju. V teh krajih se redkokdaj dobi res lepo zelje, vkljub temu, da na poseben način pridelujejo sadike. Sadike namreč pridelujejo na mrzlih višavah Nanosa in Čavna ter jih šele okoli sv. Marjete prineso dol v dolino, kjer jih posade. Na ta način skušajo tamošnji kmetovalci rast zelja preložiti po možnosti iz hude poletne vročine na jesenski hladnejši čas. Vzlic temu vendar zelje ni nikdar tako, kakršno pride z Gorenjskega, s Pivke ali s Tolminskega. Gorko podnebje resnično ni primerno za pridelovanje dobrega zelja, zlasti ne takega, ki se rabi za kisanje, vendar je pa zelo primerno za pridelovanje prav zgodnjega zelja, ki je porabno za razne prikuhe in ima vsled svoje velike zgodnosti prav dobro ceno. Preden povem, kako se prideluje v gorkih pokrajinah zgodnje zelje, naj omenim tole: Dokler je bila na Slapu v Vipavski dolini kranjska deželna vinarska in sadjarska šola, se je na vrtu te šole pridelovalo zgodnje zelje, ki je naredilo že v Binkoštih trde glave in se je prav drago prodajalo. To, kar je bilo mogoče doseči na tem sicer zavetnem vrtu, je mogoče doseči tudi na vsakem drugem zavetnem zemljišču v Vipavski dolini in v gorkih pokrajinah Primorske.

Glede pridelovanja zgodnjega zelja v teh pokrajinah omenjam naslednje. Predvsem se morajo izbrati najzgodnejše vrste zelja, kakor so n. pr. 1. najzgodnejše zelje sv. Ivana, tudi šentivansko zelje ali „žanét“ imenovano; 2. zgodnje erfurtsko zelje; 3. šiloglavnato fildersko ali kapucinsko zelje; 4. zgodnje jorško zelje, tudi „nonpareil“, imenovano, i. t. d.

Neobhodno potrebno za pridelovanje zgodnjega zelja je, da rabimo prezimljene sadike. Prezimljene sadike se dobivajo iz semena, ki se je jeseni posejalo in so se sajence čez zimo ohranile. Prezimljene sadike se spomladi prav zgodaj posade v zavetne ter preksolčne zelnike. Seme se seje nekako proti koncu meseca septembra na kako dobro obdelano gredico na vrtu. Kadar izrasejo iz semena toliko velike rastline, da naredo poleg obeh kličnih listov še dva velika lista, se presade na kako drugo dobro pripravljeno zavetno in preksolčno gredico. Za presajanje se rastline kar izpulijo, se posade po 3 cm narazen in se takoj zalijejo. Presajene rastline se v rasti ne smejo pospeševati, zato jim ni treba preveč zalivati in ob času dežja se pokrijejo z deskami, da prevelika mokrota ne pospešuje prebujne rasti. Tik pred zimo se okoli obsajenih gred naredi stene iz desak, ali pa se zabijejo okoli grede količi in med nje se nabaše turščična ali sirkova slama prav na tesno, se z vrkami skupaj zveže, in na tak način se naredi namesto lesenih sten slamnate. Pozimi, ob prav hudem mrazu se greda pokriva s slamo, in sicer najbolje z odejo, spleteno iz turščične ali sirkove slame. Ob količkaj gorkem vremenu greda ne sme biti

pokrita. Rastlinam se pozimi prav malo ali nič zaliva,

Precej, ko nastopi spomladansko vreme, t. j. v pričetku meseca marca, se sadike, prezimljene na popisan način, posade na zelnik, ki bo di prav dobro zagnojen in ki je v zavetni ter zelo preksolčni legi. Tukaj se presajeno zelje tako nadalje obdeluje, kakor navadno zelje.

R. Dolenc.

Ali so lanska vina res tako slaba?

Splošna sodba vinskih uživalcev je, da se lansko vino ne drži, da se kali, kaj nerado čisti, da na zraku hitro izpremeni barvo, porjavi itd. Ni toliko zameriti onim, ki iz gotovih sebičnih namenov domač pridelek obrekujejo, a obžalovati je, da so nekteri vinogradniki sami tako nespametni, da s takimi govoricami svoj pridelek podcenjujejo. To so pa navadno oni zani-karni starokopitneži, ki smatrajo vsak, še tako koristen in dober nasvet za novotarijo in neumnost. S takimi predsodki se seveda kupčija z domačimi vini slabi in naravno odpira pot uvozu tujih vin, ki se pa z njimi marsikdo večkrat še bolj opeče, kakor če bi segel po domačem vinu.

Lanska vina so res vobče slabejša od vin prejšnjih dveh let, toda tako slaba pa tudi niso, kakor se splošno sodi. To velja seveda za vse vinorodne kraje. Preden se izreče uničevalna sodba, je treba nekoliko premotriti, iz katerih krajev in od koga je dotično vino, ne pa tako vsečez zabavljati. Jeseni je kazalo, da bo z novim vinom precej sitnosti, toda pozneje se je pokazalo, da so se ona vina, ki so bila pravilno spravljena, dobro učistila in da so ostala stanovitna, to je, da se niso nič izpremenila ne glede barve, ne glede čistosti, četudi so ostala po več dni v steklenici v gorki sobi.

Žal, da je še mnogo vinogradnikov, ki se ne dajo prepričati, da je glavna podlaga stanovitnosti vina, zlasti v slabih letinah, pravilno in čisto spravljanje že ob trgatvi in poznejše pravočasno pretakanje, t. j. ločitev vina od drož.

Že nešteto krat smo poudarjali po listih in na raznih strokovnih shodih, da je treba vino ločiti od sesedlih se drož 1 do 2 meseca potem, ko je mošt pokipel in ko se je vino že nekoliko učistilo, torej novembra ali decembra. To je posebno treba storiti v slabih letinah, ko pride ob trgatvi mnogo gnilega in umazanega grozdja v kad, ker to povzroča potem kalnost ter daje vinu slab, neprijeten okus. In kakor hitro pride potem tako vino dlje časa z zrakom v dotiko, ali če se v kleti segreje, izpremeni barvo ter se zopet zgosti.

Zato je pa treba s takim vinom primerno ravnati in ga pred tako izpremembo pravočasno obvarovati. To se enostavno doseže stem, da se novo, morda pokvarjenju izpostavljeno vino dobro prezrači in nekoliko zažvepla (zakadi), kar se zgodi najenostavneje stem, če se pretoči ob lepem vremenu skoz pršečo pipo v kak podstavek (škaf, brentač) in iz tega skoz lijak v drug, čist, zakajen sod. Zažveplati je treba posebno bela vina; seveda se ne sme preveč zakaditi, da vino ne dobi duha po žveplu. Četrť žveplena popirčka na polovnjak (2½ do 3 hl) popolnoma zadošča. Kdor nima žveplalne priprave, si lahko pomaga na ta način, da sod obrne z veho navzdol ter zažge pod navadnim pločevinastim, majhnim lijem, čigar cev se vtakne skoz veho v sod, nekoliko navadnega žvepla, kakršno se rabi za žveplanje trt. Namesto žvepla se lahko doda vinu ob pretakanju 3 do 4 g natrijevega bisulfitna na 100 l vina, ki tvori isti učinek, kakor žveplo. Natrijev bisulfit je

bel, prav ceni prah, ki se dobiva v drogerijah in lekarnah.

Kdor svojega lanskega vina še ni pretočil, naj to stori aprila, da ne doživi pozneje velikih presenečenj, kajti bati se je, da se bodo slabo spravljena šibka vina kaj rada kvarila, kakorhitro nastopi prav gorko vreme.

Naši vinski trgovci in gostilničarji naj bi pa sedaj, maja—junija, zopet pridno segli po domačih vipavskih, dolenskih in belokranjskih vinih, ki se posebno pri vinogradnikih, oddaljenih od železnic, dobivajo v velikih množinah in prav poceni. Fr. Gombač.

Gnojenje krompirju, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozirom na amonijev sulfat.

Krompir na vsaki zemlji dobro uspeva, če je poskrbljeno, da dobi redilne snovi v lahko užitni obliki. Krompirju najmanj prija težka zemlja; v njej je najbolj boleznim podvržen. Dobro prerahljana zemlja, ki je predorna, je najboljša za krompir, ker se v njej najlaže razprostirajo mehke krompirjeve korenine.

Redilnih snovi pa krompir izredno veliko zahteva. Ob navadni letini vzame krompir iz zemlje na hektaru

60 kg	dušika,
30 "	fosforove kisline in
100 "	kalija.

Iz tega vzroka bodi njiva že od prej dobro zagnojena, kajti svež hlevski gnoj se ne razkrajaja dovolj hitro in ne nudi krompirju zadostne hrane, povzročaja tudi krompirjeve bolezni, zlasti gnilobo. Najboljša postrežba krompirju je gnojenje s hlevskim gnojem jeseni, in spomladi pomožno gnojenje z umetnimi gnojili, ker tako ravnanje nudi krompirju največ hitro užitnih redilnih snovi.

Če krompirju gnojimo s hlevskim gnojem jeseni, potem je njivo spomladi pognojiti pred saditvijo krompirja s

75—100 kg	amonijevega sulfata,
150—200 "	superfosfata in s
150—200 "	40% kalijeve soli.

Množina teh umetnih gnojil se ravna po množini jeseni porabljenega hlevskega gnoja, t. j. čim močnejše smo z njim gnojili, tem manj je vzeti umetnih gnojil. Ozirati se pa moramo na dejstvo, da pri nas hlevskemu gnoju primanjkuje zlasti fosforove kisline in kalija. Če se torej držimo našega običaja, krompirju s hlevskim gnojem postreči šele spomladi, moramo vendar hlevski gnoj z navedenimi umetnimi gnojili ojačiti, ker le tedaj nam je pričakovati bogatega pridelka in takega krompirja, ki ni voden, temveč močno škrobast ter redilen in okusen.

Izjemno moremo krompirju pognojiti samo z umetnimi gnojili, in sicer spomladi, ter je vzeti na ha 300 kg amonijevega sulfata, 400 kg superfosfata in 400 kg 40% kalijeve soli.

Umetna gnojila se morajo po štipanju takoj z brano podvleči.

Bodi na tem mestu omenjeno, da sta amonijev sulfat kot dušikovo in superfosfat kot fosforov gnojilo na vseh zemljah priznana kot izborna učinkujoča umetna gnojila za krompir, ki pa seveda prideta do prave veljave šele s pridevkom kakega kalijevega gnojila, n. pr. kalijeve soli, ali vsaj pepela.

Prav toplo priporočamo našim gospodarjem, naj delajo poskušnje z omenjenimi umetnimi gnojili pri krompirju. Kdor sadi med krompir tudi fižol, ta bo imel prav gotovo tudi pri fižolu imeniten uspeh.

Za poskušnje priporočamo zmes iz $\frac{1}{5}$ amonijevega sulfata, $\frac{2}{5}$ superfosfata in $\frac{2}{5}$ kalijeve soli. Na mernik posetve se vzame 50 do 100 kg te mešanice, in sicer z ozirom na to, kako močno se je gnojilo s hlevskim gnojem, oziroma kako je njiva že od prej zagnojena.

Omenjena gnojila se pred porabo dobro zmešajo. Ker posamezniki večinoma ne potrebujejo toliko mešanice, da bi jim n. pr. kazalo kupiti za poskušnje takoj cele vreče amonijevega sulfata, ki je zelo drago gnojilo, naj se več gospodarjev združi, ki potem skupno naroče potrebna umetna gnojila. Vsa ta gnojila se dobivajo pri naši družbi.

Končno naj pripomnimo še tole: Amonijev sulfat je za krompir posebno in čudovito učinkujoče gnojilo, kakor nobeno drugo, in izdatno nadkriljuje celo hlevski gnoj, ki se počasi razkrajaja, kajti zemlja amonijev sulfat vsrka, tako da to gnojilo vso dolgo dobo krompirjeve rasti neprestano daje potrebni dušik tej naši prekoristni rastlini.

Kdor krompir prideluje in mu gnoji po starem običaju ter pred setvijo podvleče na mernik posetve še kakih 20—40 kg (z ozirom na porabljeno množino hlevskega gnoja) amonijevega sulfata, se bo prepričal o njegovem velikanskem in blagodejnem učinku. C. kr. kmetijska družba je pri svoji lanski poskušnji dosegla z amonijevim sulfatom pri krompirju tridesetkratni pridelek.

Prezračevanje hlevov.

(Prof. Dr. K. Dammann »Die Gesundheitspflege der landwirtsch. Haussaügetiere«.)

I. Onečiščenje hlevskega zraka in njegove slabe posledice.

(Dalje.)

Vsa ta mešanica, ki se po množini in kakovosti izpreminja, predstavlja slab zrak, ki se nabira po hlevih. Čim dlje bivajo živali v njih in čim dlje ostaja notri gnoj, tem slabši in smrdljivejši postaja. Razpravljati, kakšen vpliv imajo posamezni deli na zdravje živine, nima dosti pomena, ker ne učinkuje vsak del zase, ampak vsi skupaj škodujejo. Učinek je odvisen od tega, kolikor je več ali manj kake sestavine primešane v slabem zraku. Vedno pa povzročajo vse sestavine skupaj polagoma ohlapnost kože, slabost prebavljanja, oviranje prehranitve, pomankljivo tvoritev krvi in zmanjšano upiranje proti boleznem povzročujočim silam, in telo postaja vedno bolj in bolj sposobno za sprejem drugih strupov. Res je, da prihajajo slabe posledice le počasi in komaj vidno do veljave, toda nastopijo prav gotovo; naravno je, da živina, ki je obsojena stalno bivati v slabem hlevskem zraku, hitreje podleže njih napadom kakor ona, ki je večji del dneva zunaj in ima priliko, da se ji pljuča dovolj prezračijo.

Ker ni mogoče po množini določiti posameznih sestavin, se vzame množina ogljikove kisline, ki jim je približno sorazmerna, kot merilo za stopnjo njih onečiščenja. Kot skrajno dopustna meja se smejo vzeti 4 deli od tisoč ali 4‰.

K že označeni mešanici se pridruži včasih še druga, in sicer najbolj nevarna sestavina, ki sestaja iz nalezljivih bacilov. Ti lahko nastopajo pri vsaki kakovosti zraka, pri slabi kakor pri dobri, toda v razmerah, ki povzročajo slab zrak, nastopajo najprej in tudi najbolj učinkujejo. Navadno izločajo bacile nalezljivo bolne živali, ali jih pa kdo ali se sami zanesejo v hlev in tukaj najdejo pri slabem zraku možnost, da se obdrže, razvijajo in pomnožujejo. Če so letalne narave, se včasih dvignejo v zrak, in stem, da se spuste na ranjene kožne dele ali zaidejo v naravne telesne odprtine, povzročajo bolezni. Čim več nalezljivih gliv in slabih plinov se zaradi nezadostnega prezračevanja nabira v hlevskem zraku, tem večja je nevarnost nalezljivosti in tem hujša bo bolezen, ki nastane vsled tega.

II. Naloga prezračevanja.

Potemtakem je po sebi umevno, da je menjava hlevskega zraka, odprava pokvarjenega in dobivanje čistega zraka neizogibna potreba. Taka menjava zraka je mogoča, če se spravi zrak v valovanje. To se pa zgodi na dvojen način: da se toplina bližnjih in prosto se gibajočih zračnih plasti premeni, kar povzroča nenakost pritiska, ali da se v gotovi meri mehanično pritiska na zrak, ali pa tudi s pronicanjem, to je, da različni plini prodro drug v drugega in se enakomerno razdele.

Sicer pa ni dovolj samo skrbeti, da se sploh prezračuje, ampak še važneje je vedeti, koliko svežega zraka je treba dovesti. Zahtevati se mora, da se zrak v hlevu razredči vsaj do one stopnje, da se množina njegove ogljikove kisline trajno obdrži pod dopustno mejo. In še tedaj se ne pride do cilja, ker še ni dokazano, da zrak tudi vse tuje pline razredči v isti meri kakor ogljikovo kislino, in zlasti ker pri zraku, od prahu onečiščenem, ne more biti govora o kakem razredčenju. Namesto netočnega in komaj možnega razredčenja plinov je naloga prezračevanja v prvi vrsti ta, da se doseže enakomerno gibanje prezračevalnega toka in odprava tega po prostih neoviranih potih.

III. Naravno prezračevanje.

Kot naravno prezračevanje razumemo izstop porabljenega in vstop svežega zraka skozi luknjice zidov, skozi slučajne špranje in razpoke in skozi odprta vrata in okna. Če se oziramo samo na premembo zraka po množini in posebno na množino ogljikove kisline, je v gotovih razmerah mogoče, da se tej potrebi zadosti le s prezračevanjem skozi stene in slučajne razpoke. Smatra se, da potrebuje večja žival na uro $30 m^3$ zraka. Prof. Märcker je na podlagi naraščanja in upadanja ogljikove kisline, ki jo živina izdihava, če deluje le naravno prezračevanje pri zaprtih vratih in oknih, izračunal, da je, če hoče $30 m^3$ zraka priti skozi zidne stene in neizogibne razpoke in špranje in če je razlika topline med zunaj in znotraj $1^{\circ} C$, treba pri zidovih

iz peščenca	17.8 m^2 ,
iz lomljenega kamna	12.9 m^2 ,
iz žganega kamna	10.6 m^2 ,
iz apnenca	8.2 m^2 in
iz ilovice	5.9 m^2 stenske

površine. To so seveda le povprečni postavki, ker imajo veliko vpliva razlika topline, debelost sten in njih luknjičavost, ki je tudi pri istem materialu različna. V resnici obsega pa večji hlev za eno glavo večje živine največ 6—7 m^2 stenske površine, manjši sicer več, in iz tega sledi, da se morejo edinole taki hlevi, ki so zgrajeni iz zelo luknjičavega materiala, dovolj prezra-

čevati skozi stene. Že pri manj luknjičavih stenah bi ne zadostoval za eno glavo velike živine določeni prostor 30—40 m^3 , ampak bi bilo treba večjega, da bi se dobilo dovolj stenske površine, kar bi pa bila prava zapravljivost s prostorom in bi povzročalo tudi manjšo toplino pozimi. Gotovo je treba priznati, da močnejši veter zelo, včasih celo štirikrat večje prezračevanje povzroči, toda ta učinek stopa pri hlevih, ki ne stojijo na samem, v ozadje; na drugi strani pa dež zelo oslabuje naravno prezračevanje. Poleg tega je pa naravno, da zmesi iz prahu ne morejo odhajati skozi stene. Na špranje in razpoke, ki lahko tudi hodijo v poštev, se pa ne more ozirati.

Naravno prezračevanje se da kajpada okrepiti z dovajanjem svežega zraka skozi odprta okna ali včasih tudi skozi vrata. To se lahko godi, ne da bi se bilo pozimi treba bati prehudega zmanjšanja topline. Pri poskusih profesorja Märckerja so znižala v kravjem hlevu, čigar zrak je imel pri $17^{\circ} C$ in naravnem prezračevanju 3.82 ‰ ogljikove kisline, 4—5 m^3 velika odprta okna množino ogljikove kisline na okrog 2 ‰, toplino pa le na $16^{\circ} C$, in pri odprtih, nasproti si ležečih oknih skoraj iste površine je padla množina ogljikove kisline na 1.47 ‰ in toplina od 16° na $14^{\circ} C$ pri zunanji toplini 0° do $+4^{\circ} C$. Vendar ima pa to postopanje tudi svoje slabe strani. Če je poleti brez vetra, je prezračevanje skozi okna jako majno, pozimi se pa pri hudem vetru z vsakim pišem hipoma take množine zraka pritisnejo skozi odprta okna, da se opažajo neprijetne posledice vlažnosti in oškodovanja sosednjih stenskih delov in stropa, včasih tudi oken, vsled nenadnega ohlajenja, kakor tudi prehlajenja živine, ki je v hlevu. Vsled teh slabih posledic se smejo okna pozimi kolikor mogoče malo odpirati in se je treba najprej zanašati na luknjičave stene, ki dohajajoči zrak prej v sebi ogrejejo. Kakor rečeno, pa njih učinek ne zadostuje vedno in je treba iz tega sklepati, da naravno prezračevanje z odpiranjem oken jamči za čistoto zraka le v malih hlevih z zelo luknjičavimi stenami, če je stelja vedno čista, če se tekoči gnoj skrbno odvaža in če se živini ne daje parjena krm.

IV. Umetni prezračevalni načini.

Navadno je treba obenem porabljati še umetne prezračevalne načine, ki pa, žal, vsled velikih tehniških težkoč nikakor ne zadostujejo vsem zahtevam. Čim bolj se veter ali toplota porablja za gonilno silo, razlikujemo vodoravno in navpično prezračevanje.

a) Vodoravno prezračevanje. Za izvajanje vodoravnega prezračevanja se morajo v stranskih stenah blizu pod stropom napraviti okrogle ali štirioglate odprtine v razdaljah 2—3 m. Lahko se pa tudi pol metra pod vsakim oknom zunaj na steni napravi 8 do 10 cm obsežen rov, ki v poševni meri navzgor preže steno in se konča znotraj na oknu. Veter, ki piha proti steni, pritiska skozi rov v hlev svež zrak, ki se meša z gorkimi zračnimi plastmi v hlevu in prihaja tako ogret do tal. Na drugi strani pa, t. j. „pod vetrom“, stopa gorki in onečiščen zrak iz hleva na prosto. Da se na ta način učinek naravnega prezračevanja zelo ojači, ni dvoma, samo da ima odvisnost tega načina od vetra tudi svoje vidne slabe posledice. Velike odprtine so nevarne vsled tega, ker se pozimi, če se vpre vihar v nje, v kratkem času hlevski zrak občutno ohladi in živina se vsled prepriha prehladi, da se mora zaradi tega naglo ustaviti njih delovanje in se morajo zapreti. Če se pa odprtine omeje na premer ali širokost

15 cm, se je zopet bati, da ne bodo učinkovale, kadar ni vetra. Če pa pri močnejšem vetru delujejo, je pričakovati, da bo vkljub njih malenkosti vsaj pri popolnoma vodoravnih rovih zadel občuten preprih živali, ki stoje najbližje vetru.

b) Navpično prezračevanje. Navpično prezračevanje znatno nadkriljuje vodoravno glede moči in enakomernosti učinka. Napravi se v najenostavnejši obliki z oddušniki, to so nekaki dimniki, sestavljeni iz štirih v četerokotu zloženih desak, ki segajo iz hlevskega stropa skozi podstrešje, kjer je seno spravljeno, in skozi streho. Kjer se deske stikajo, jih je treba dobro pritrditi, potem dimnik s strešnimi lepenkami obiti kakor tudi obdati s še eno plastjo desak, da ne prodira hlevska sopara v senene shrambe. Še bolje je, če se ta oddušnik skrbno sezida in, da je bolj uspešen, obda v podstrešju s slabimi prevodniki toplote, n. pr. s slamo. Gorak hlevski zrak se dviga navzgor in uhaja skoz odprtine v stropu na prosto; čim večja je razlika toplote med njim in zunanjim zrakom, tem rajši in stalneje bo uhajal hlevski zrak skoz oddušnik. Žal, da odreče gorkota, ki je tukaj gonilna sila, svojo službo, če je toplina zunaj prav tako visoka ali še višja kakor v hlevu, ker se zrak noče dvigati v prav tako lahke ali še lažje plasti. Tem nedostatkom se je skušalo v okom priti na ta način, da so se poleg gorkote obenem posluževali tudi vetra kot gonilne sile. To se najlaže doseže, če se postavi na vrhu oddušniku deflektor v obliki preproste, na štirih železnih palicah sloneče pločevinaste strehe, ki odvrta od zgoraj dol v toplem kotu na oddušnik padajoče in vsled tega odhajanje hlevskega zraka ovirajoče vetrovne valove navzgor in stem povzroča, da ti izsesavajo zrak iz dimnika. Kljub temu pa obstaja še vedno nedostatek, da skrbne tak preprosti oddušniki za odvajanje gorkega in pokvarjenega, ne pa obenem tudi za dovajanje svežega zraka, ki torej more, če so vrata in okna zaprta, dohajati edinole skoz luknjičave stene in slučajne špranje. Če pa te ne zadostujejo, se lahko zgodi, če je več oddušnikov npravljenih v hlevu, kar je največkrat slučaj, da nastane nasprotno delovanje na ta način, da se v posameznih dimnikih gorki zrak sicer dviga, v drugih pa mrzli zrak dol pada in povzroča prehlajenje živine, ki stoji pod njimi. Kinneel in Muir sta zvršila izpremembe pri oddušnikih. Iznajdba prvega obstoji v tem, da se dve kovinski cevi vtakneta druga v drugo; notranja odvaja pokvarjeni zrak, zunanja pa dovaja sveži zrak. Stem, da odda dvigajoči se gorki zrak skoz pločevinasto steno del svoje gorkote svežemu zraku, ki dohaja po zunanji cevi v hlev, se pride v okom nevarnosti, da bi sveži zrak vplival s prehlajenjem na živino. Neprijetno je samo to, da se odhajajoči gorki zrak znatno ohladi in da padajo zgoščene vodne kapljice dol. Drugačno je Muirovo zboljšanje. To razdeljuje četerokotni oddušnik po dveh križem vtrjenih deskah v štiri oddelke; dva izmed njih zrak odvajata, dva pa dovajata. Ta namen se stem doseže, da so čez streho segajoče cevi zgoraj odprte in okroginokrog opremljene s stranskimi odprtinami. Na eni strani, kjer zadene odprtine, pritiska veter sveži zrak v hlev, dočim izsesava na nasprotni strani pokvarjeni zrak, ki se že itak zaradi gorkote dviga. Ker ležita odvajalni in privajalni odprtini druga poleg druge, se prihajajoči sveži zrak kolikor toliko ogreje in pada vsled tega počasneje in bolj neškodljivo za živino navzdol.

c) Združitev vodoravnega in navpičnega prezračevanja. Z zboljšanimi navpičnimi oddušniki se brez

dvoma doseže dobro prezračevanje. Njih učinek se pa ojači in postane bolj zanesljiv, če se delovanje navpičnih oddušnikov omeji na odvajanje pokvarjenega zraka in se v stranskih stenah napravijo posebne dovajalne odprtine za svež zrak. Poskusi z vetromerom kažejo, da odhaja največja množina zraka v minuti skoz oddušnike in da se hlevski zrak v najkrajšem času osveži, če so odprti obojestranski zračni rovi. Nasprotno se pa osveženje zraka znatno zakesni, če so vse stranske odprtine zaprte in so le oddušniki odprti. Pri tej sestavi obeh potov zadostujejo tudi navadno sestavljeni oddušniki, in sicer tem bolj, ker so posamezne stranske dovajalne odprtine z njimi vred vedno lahko odprte. Če se pa napravijo stranski rovi, se mora zahtevati, da so blizu pod stropom, da se dohajajoči mrzli zrak zmeša z vročimi plastmi v hlevu in da ne škoduje živini kot mrzel preprih. Misel, napraviti te odprtine blizu tal ali v stenah ali vratih, da se lahko in gotoveje odvajajo težki amoniakovi plini, ali dovajati zreži zrak od zunaj po podzemskem rovu, ki se končuje znotraj na tleh, ne glede na večjo nevarnost prehlajenja, se že zato ne da opravičiti, ker je zrak kljub večji teži posameznih plinov v različnih višinah hleva skoraj enako sestavljen. (Konec prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 131. V novih svinjakh nameravam narediti cementna tla, pa mi nekteri odsvetujejo, češ da niso zdrava in so lesena boljša. Kakšna tla priporočate za svinjake? (F. R. v Č.)

Odgovor: Mi Vam odločno priporočamo za svinjak cementna tla, ki naj bodo tako narejena, da se gnojnica sproti oteka po jarku, ki skozenj ne more preprih do prasičev. Cementen tlak je pozimi pač mrzel, zato naj se v tem času v koč položi iz desak skupaj zbit tako velik oder, da živali lahko na njem leže. Leseni oder naj tesno leži na tlaku, kajti za prasiče ni kmalu slabšega, kakor prazen prostor pod tlemi, da skozi vleče. Lesena tla, če ni spodaj praznega prostora, sicer niso napačna, a niso trpežna in se težko razkužijo, če pride v svinjak kaka kužna bolezen. Berite knjigo „Soseđa Razumnika prasičereja“ ki jo dobite pri naši družbi za 1 K.

Vprašanje 132. V naši občini ima nekdo veliko žago, a on drugje stanuje in pri nas ne plačuje davka, vendar s prevažanjem lesa naša občinska pota močno poškoduje, ne da bi k stroškom za vzdrževanje potov kaj prispeval z dokladami na davke, ki jih seveda v naši občini ne plačuje. Ali more naša občina dotičnika na kak način prisiliti, da bi v naši občini, kjer zvršuje svojo obrt, plačeval davek? (I. A. v Z.)

Odgovor: Davek od neprimičnin (hiše, žage, vrta itd.) dotičnik prav gotovo plačuje na ime Vaše občine in se mu predpisujejo Vaše občinske doklade. Pridobninski in obrtni davek pa seveda plačuje na sedežu svojega obrata (stanovanja, pisarne), zato ne morete proti temu ničesar ukreniti. Sicer pa gre v tem slučaju pri Vas le za prispevek k vzdrževanju občinskih potov od strani dotičnega posestnika žage, in v to svrhu se more Vaša občina poslužiti deželnega zakona z dne 28. julija 1889 o napravljanju in vzdrževanju javnih neearzkih cest in poti. § 21. tega zakona določuje: Od posameznih občinskih oddelkov in od posameznih posestnikov, od obrtnih, rudarskih in trgovinskih podjetij in drugih posameznih in jurističnih oseb, ki ceste ktere koli vrste, poti, mostove in brvi, na katerih ni nobene mitnice, rabijo navadno v večji meri, se smejo po razmeri porabe zahtevati doneski za njih vzdrževanje. Donesek se določi po dogovoru, in če pri

okrajnih ali občinskih cestah in občinskih potih ne pride do sporazumljenja, mora deželni odbor določiti visokost doneska po razmeri večje porabe.

Vprašanje 133. Ali smem svoj zid postaviti do sosedove meje, ne da bi sosedu kaj škodoval? (T. S. v P.)

Odgovor: Na svojem mestu smete delati, v okviru obstoječih zakonov, kar hočete, in istotako smete na podlagi stavbnega dovoljenja postaviti svoj zid do sosedove meje. Ugovor sosedu, da mu vzamete razgled ali mu škodujete s senco, ne velja, in sosed more le tedaj zabraniti stavbo zidu, če ima vknjiženo ali po kakih pogodbah uveljavljeno pravico, od Vas zahtevati, da dotični prostor ostane nezazidan.

Vprašanje 134. Vsako leto namočim kumare v jesihu, ki se pa popolnoma zmechčajo, ko bi morale trde ostati, zato vprašam, kako se kumare pravilno v jesihu namočijo? (J. O. na V.)

Odgovor: Da se kumare v jesihu omehčajo, je znamenje, da se njih meso prične razkrajati, bodisi vsled kakih gliv cepljivk, ali razkrojevalnih fermentov. Poskrbeti se torej mora že pri vlaganju kumar v jesih, da se vse glive in fermenti zatro. Zato se kumare najprej za nekaj ur vložijo v močno soljeno vodo, potem se posuše in zbrisejo ter zalijejo z mrzlim, poprej zavretim, močnim jesihom. Čez 24 ur se jesih odlije, vnovič dobro zavre in še vroč na kumare vlije. Posoda se mora seveda končno zapreti. S soljo se nekatere glive in fermenti zatro in s prekuhovanjem jesiha se istotako kis očisti razkrojevalnih snovi, in vroč jesih končno zamori še ostale razkrojevalne kali.

Vprašanje 135. Zakaj pri nas slivovo drevje neče rasti; že prva leta borno rase, po malem ozeleni in pozneje najrajše vsahne? (J. O. na V.)

Odgovor: Bržkone sadite slive, ki so zrastle iz korenin drugih dreves; s takimi drevesi ni nikdar nič prida, celo v krajih, kjer podnebje in zemlja nista slivam vseč. Poskusite z drevjem, ki je vzgojeno iz koščic in ki ga pravilno vsadite in oskrbujete. Slive imajo vse polno škodljivcev med glivami, zato se mera drevje redno in o pravem času škropiti z modro galico. Če dobro drevje vzlic pravilnemu oskrbovanju ne uspeva, potem sta vzrok neprimerno podnebje in tla ter je najbolje ne se več mučiti z vzgojo slivovega drevja, ker je vsak trud zaman.

Vprašanje 136. Pred letom sem izkopal vodnjak, kamor dohaja dobra voda iz izvirk. Voda je bila dobra in čista, dokler ni pronicala iz sosedovega stranišča nesnaga, sedaj je pa slaba, zato vprašam, če je taka voda živini škodljiva in ali bi kaj pomagalo, če bi sosed naredil straniščno jamo iz cimenta? (A. K. v Z.)

Odgovor: Voda, kamor prihaja nesnaga iz stranišča, je za živino in za ljudi lahko zelo nevarna, kajti v taki vodi se tvorijo dušikove spojine, ki so hrana raznim kužnim glivam. Če se stranišče tako uredi (n. pr. s cementom), da iz njega prav nič ne pronicuje v vodnjak, potem je seveda nevarnost odvrnjena, vendar se mora vodnjak poprej temeljito očistiti.

Vprašanje 137. Kako zatrem nadležne vrabce, ki vse pojedjo, kar dajem pozimi koristnim pticam, in tudi zrnje, ki ga dajem kokošim? S streljanjem ne dosežem ničesar. Ali bi se dali vrabci zastrupljati? (T. W. v D.)

Odgovor: Strupa proti vrabcem se ne smemo posluževati, ker se z njim potem tudi drugi ptiči in živali zastrupijo. Proti premetenemu in predrznemu vrabcu ni drugega sredstva, kakor dosleden in skupen boj vseh posestnikov, ki ga pobijajo, kjer le mogoče, ki mu jemljejo priliko gnezditi in ki razdirajo in uničujejo njegova gnezda in zalego, kjer le morejo do nje.

Vprašanje 138. Pred dvema letoma sem kupil večji, 8 let star sod, kjer se mi ni hotelo lansko leto vino učistiti

in tudi letos ne, dočim se mi vino v drugih sodih učisti. Čisto vino, ki s m ga dejal v ta sod, je postalo motno, in motno vino iz tega soda se je v drugih posodah zopet učistilo. Ali je sod kriv, da se vino v njem ne učisti, in če je ta, kako se sod popravi? (F. K. v B.)

Odgovor: V takih okoliščinah se ne more kaj drugega misliti, kakor da je sod kriv, ki je bržkone po kakih glivah okužen. Priporočamo Vam sod temeljito osnažiti, in sicer ga vsaj dvakrat zakuhati z vrelo vodo, ki ji dodaste sode. Najbolje pa bo, če sod izparite s parilnim kotlom, ki ga ima prav blizu Vas kmetijsko društvo v Vipavi.

Vprašanje 139. Poslal sem Vam čuden stvor, ki se je našel na mladiki češpljevega drevesa. Kaj je to, morda so jajčeca kakega metulja? (F. S. v S.)

Odgovor: Čuden stvor! To, kar Vi imenujete na poslani mladiki „čuden stvor“, so jajčeca hudega škodljivca, ki se imenuje „prstenčar“, ki ga mora poznati in istotako njegovo zalego vsak šolar. Prstenčar je metulj, čigar samica položi okoli kake mladike v podobi prstana ali kolobarja več sto jajčec. Odtod tudi njegovo ime prstenčar. Rjava jajca so gosto zbita in z nekim neraztopnim klejem zlepljana. Spomladi se iz teh jajčec izvale črne, kosmate gosence, ki takoj začno objedati cvetne popke in razvijajoče se brstje. Prstenčarjevo zalego je treba povsod, kjerkoli se ugleda, z vejico vreg odrezati in sežgati.

Vprašanje 140. Na moj sadni vrt prihaja na dan po 40—50 kokoši petih sosedov, kjer mi delajo neznoško škodo. Kako mirnim potom uredim, da ne bodo tuje kokoši zahajale na moj vrt? (F. H. na V.)

Odgovor: Mirnim potom morete zadevo le tedaj urediti, če se sosedje hočejo pokoriti Vaši prošnji, da zabranijo svojim kokošim prost zlet na Vaš vrt; da prošnja več izda, zapretite jim postopanje po zakonih za obrambo poljščine. Če pa Vaša prošnja vzlic temu pretenju nič ne izda, potem Vam seveda ne preostane drugega, kakor da se poslužite sredstev, ki Vam jih nudi omenjeni zakon.

Vprašanje 141. Nekteri prasičerejci priporočajo krmilo „lukulus“, drugi klajno apno. Ktero teh krmil je za prasiče boljše in se lahko pogreša? (V. P. v Š.)

Odgovor: Klajno apno in krmilo „lukulus“ se med seboj prav tako ne dasta primerjati pri pokladanju prasičem, kakor pri govoru o človeški hrani tudi ne gre primerjati kuhinjske soli in n. pr. mesenih štrukljev. Kuhinjska sol pravzaprav ni jed, temveč potrebna rudninska redilna snov, ki dela jedi užitne, pospešuje tvorjenje prebavilnega soka, in gre v razne delé telesa, kjer tvori njih obstojni del. Meseni štruklji, ki so seveda poleg vsega tudi soljeni, so pa prava človeška hrana, ki imajo vse redilne snovi in človeka ne le nasitijo, temveč tudi popolnoma prehranjujejo. Klajno apno da živali le potrebne rudninske snovi (fosforovokislega apna), dočim je lukulus resnično, in sicer močno krmilo, ki daje živalim vse potrebne prehranilne snovi. Sestava lukulusa je tajnost tvornice; ni pa nič drugega kakor popečeno testo iz otrobov ali moke, iz mesa in krvi, ki ima pridejano klajno apno in bržkone tudi sol. Klajno apno torej ni krmilo samo zase in je le nekaka začimba, ki je včasih zelo potrebna, dočim je lukulus močno krmilo, ki ima v sebi vse redilne snovi, zlasti zelo redilne dušikove snovi. Prasiči so vsejedci, prija jim zato tudi prav dobro meso, zato je lukulus kot pridelek zanje prav dobra in močna krma, vendar morata račun in poskušnja pokazati, če se ga izplača pokladati.

Vprašanje 142. Ščim pa krmijo v Ameriki takšne krave mlekarice, kakršne so popisane v 4. številki letošnjega Kmetovalca? Kakšne in koliko krme dobivajo na dan? (Dr. J. V. v S. B.)

Odgovor: V Ameriki umni živinorejci molzne krave tako krmijo, kakor pri nas. Če naj bi temeljito odgovorili

na Vaše vprašanje, bi morali spisati celo poglavje o krmiljenju, ki bi ga niti 1% naših bralcev ne razumel, kajti za razumevanje je potrebna znanostna podlaga, zlasti kemija in fiziologija. Če se zanimate za to zadevo, boste v dr. Kellnerjevi knjigi „Die Ernährung der landwirtschaftlichen Nutztiere“ (velika izdaja iz l. 1907.) poglavje o krmiljenju molzne živine, st. 492. do 575. Vsak umen živinorejec poklada svoji živini toliko krme, kolikor je potrebne za prehranjanje njenega telesa in za proizvajanje toplote, sile in živalskih izdelkov, ter v taki kemijski sestavi, ki je primerna njenemu fiziološkemu naporu. Ne sme se pozabiti na veliki vpliv žleznične čutnice v vimenu, na kar pri nas seveda nihče ne misli, saj je biologija našim živinorejcem popolnoma neznana. Vsakdo molzni živini poklada tisto, kar ima, in domačo krmo popolnjuje z dokupljenimi močnimi (dušičnatimi) krmili, če jih nima že sam. Lahko prebavne dušičnate snovi so najvažnejše sredstvo za pospeševanje mlečnosti. Na 1000 kg žive teže se računa krma, ki vsebuje kakih 32 kg suhe (!) snovi, in bodi razmerje med dušičnato in nedušičnato krmo nekako 1:6. Izraz „suha snov“ se seveda mora prav razumeti, na pr. ima suho seno 85% suhe snovi v sebi, sveža trava pa le 25%.

Vprašanje 143. Na moji leto stari doječji svinji se je prikazal neki mrčes, ki ga na prasičih še nikdar nisem videl in ki svinjo močno nadleguje. Mrčes je sivkast, ima na vsaki strani po tri noge, precej dolg rilček in je približno tri mm dolg. Kakšen mrčes na prasiču je to in kako se odpravi? (P. S. v B.)

Odgovor: Popisani mrčes je čisto navadna prasičja uš, ki se najlaže in najbolje prežene s tobakovo vodo. Tobakova voda se naredi, če se kuha tobak, ali pa se vzame poldruga žlica tobakovega izvlečka, ki ga dobite v vsaki večji prodaji tobaka, in se pomeša z litrom vode. Vsa ušiva mesta se s tobakovo vodo dobro zmočijo, kajti le tiste uši poginejo, ki jih tobakova voda zmoči. Jajčec (gnid) pa ta voda ne umori, zato se mora čez pet dni mazanje s tobakovo vodo ponoviti, da se pomore nanovo izlezle uši. Mazanje se mora vsakih pet dni ponoviti, dokler uši ne poginejo. Pri doječji svinji pa pač morate paziti, da pujski ne dobe prilike lizati tobakovo vodo, ki je zanje zelo strupena. Najbolje bo, če svinjo zvečer namažete in ji čez noč pujske vzamete, drugi dan zjutraj jo pa poprej z mlačno vodo izmijete, preden se zopet pujski k njej spuste.

Vprašanje 144. Kaj more biti vzrok, da pri nas eno leto sem vse mačke poginejo, ki jih od drugje dobimo? Mačka je prvih štirinajst dni videti zdrava, potem postane mršava, se leno semintja vlačí, išče toplote, bljuje in v dobrem tednu pogine. V zadnjem času bolezní je močno žejna, išče hladu in se posebno rada vlega na mokroto, in čez dve ali tri ure pogine. V pričetku sem sodil, da mačkam škoduje mleko, zalivali smo ga z vodo, tudi smo ga kuhali, a vse ni nič izdalo. Dobimo seveda le mlade mačke, ker starejše ne ostanojo pri hiši. Čudno je, da pri nekterih sosedih poginejo prav vse mačke, dočim pri nekterih ostanejo. Pri nas pravijo, da so podgane vzrok, ki so neki strupene in ki so se pri nas silno močno razmnožile, odkar nimamo več mačk. (F. G. na Č.)

Odgovor: Vsekako razsaja pri Vas med mačkami kužna bolezen in zato v vseh okuženih hišah mačke poginejo. Bržkone je pri Vas mačja kuga, ki je zelo zavratna bolezen in se težko ozdravi. Za mačjo kugo obolela žival ne mara jesti, hodí okrog omotena, z glavo k tlom sklonjeno, se skriva, ima veliko vročino, noge se ji tresejo in ušesne žleze ji naenkrat otečejo. Vi pravite, da Vaše mačke iščejo hladu in polegajo na mokrih prostorih. To kaže, da imajo vročino ter na hladnih in mokrih krajih iščejo olajšave. V hišah, kjer mačke na popisani način ne obole, pač še niso okužene.

Mi Vam drugega ne moremo svetovati, kakor da stopite s kakim živinozdravnikom v dogovor, kako bi bilo najbolje hiše od mačje kuge razkužiti. Podgane niso strupene in prav gotovo niso vzrok tej bolezni.

Vprašanje 145. Pri nas navadno sejemo na ovseno strnišče repo, ki pa skoraj nikoli dobro ne obrodi, ker je bržkone prepozno, zato vprašam, kaj naj sejem med oves, da dobim jeseni še eno košnjo? Drugo pomlad bi seveda njivo preoral. (A. B. v Č.)

Odgovor: Da bi pri Vas v Belikrajini bila setev strniščne repe prepozna, kjer imate vinorodno podnebje, ne moremo misliti. Po našem mnenju imate slabo seme, ali pa zemlji ne dostaja redilnih snovi, ki bi omogočile, da se strniščna repa do jeseni dovolj odebeli. Poskusite dobiti dobro in pristno seme gorenjske repe ter gnojite s superfosfatom in zlasti s kalijevo soljo in, če zemlja sploh ni dovolj gnojna, tudi z amonijskim sulfatom. Namesto pridelovanja repe Vam ne vemo svetovati drugega sejati med oves kakor navadno domačo deteljo, ki da že prvo jesen precej obilno košnjo.

Vprašanje 146. V nekem spisu se priporoča, da je najbolje narediti gnojnično jamo pod gnojiščem, zato vprašam, kakšnega mnenja glede tega ste Vi? Če bi se smelo tako gnojišče napraviti zunaj bleva tik zidu in vse skupaj pod streho, ki jo že imam, ali bi bilo bolje to narediti na prostem in ali bi amoniakov plin ne škodoval krmi, ki se hrani pod streho? (A. B. v Č.)

Odgovor: Iz stališča umnega ravnanja z gnojem je pač vseeno, če je gnojnična jama pod gnojiščem ali pa posebej. Če je gnojišče pravilno urejeno, potem so tako z njega gnojnica nikamor ne more odtekat; dobro je seveda, če gnojniča more teči v spodaj ležečo jamo; lahko se pa spelje tudi v poleg ležečo jamo. Tozadevna ureditev je povsod zavisna od razmer, in kmetovalec se bo za tisto odločil, kar je zanj najbolj pripravno. Gnojišče tik zidu narediti ni priporočeno, ker se zid preveč kvari. Gnojišča se ne izplača s streho pokrivati, ker je deževnica brezpomembna, pač je pa treba gnojišče varovati pred dotokom velikih množin deževnice s streh ali od drugod. Plini, ki se razvijajo na gnojišču, vsekako kvarijo krmo, ki je hranjena v podstrešju nad gnojiščem.

Vprašanje 147. Kako in iz česa se naredi dober kolomaz? (A. M. v L.)

Odgovor: Dober kolomaz bodi narejen iz snovi, ki delajo dovolj mehko zmes, ki ne škoduje namazanim delom in ob vročini, ki se dela vsled drgnjenja kolesa ob os, se ne sme tako zmečati, da bi iztekala. Dandanes izdelujejo razne tvornice dobre kolomaze, ki manj stanejo kakor doma narejeni. Važno je, da se kolomaz prehitro ne porabi, zato cena ni vselej merodajna, kajti marsikteri dober in drag kolomaz pri porabi manj stane, kakor cen in slab kolomaz. Naši domači kolomazarji delajo kolomaz iz lesnega katrana, ki mu primešajo smole, loja itd. Vsak ima drugačen recept. Wolfingov patentovan kolomaz, ki se da doma narediti in je dober, se naredi iz 100 delov bele smrekove smole, 25 delov prasičje masti, 6 1/2 dela voska in 30 delov grafitu. Grafit dobite v vsaki trgovini z železnino. Najprej se vosek raztopi in potem se vsi drugi sestavni deli ob segrevanju prav dobro skupaj zmešajo.

Vprašanje 148. Moje kokoši imajo sedaj že nekaj časa sem po nogah in prstih neke izrastke, podobne belim krastam, in ta bolezen se sploh razširja med mojimi kokošmi. Mislim, da imajo kokoši kako nalezljivo kožno bolezen, zato vprašam, kakšna bolezen utegne to biti in kako se zdravi? (J. T. v S.)

Odgovor: Vaše kokoši so grintave. To bolezen povzroča majhna pršica (sarcoptes mutans), ki dolbe pod kožo, živali muči in dela belo garjavo kožo. Ta pršica se pa ne sme

zamenjati z veliko kurjo pršico (*dermanysus gallinae*), ki se skriva pod perjem in izsesava kokošim kri. Bolne noge perutnine se namažejo z gorkim milom, da se kraste omehečajo in se potem odpraskajo. Tako očiščene noge se mažejo s kako rečjo, ki pod kožo živeče pršice umori. Dobra sredstva so n. pr. bencin, petrolej, kreozot (pomešan s 25 deli olja) itd. Vsa ta sredstva so pa precej močna in jih vse živali ne preneso, zlasti ne mlajše, zato je pri kokoših najbolje rabiti počasneje učinkujoči peruanski balzam. S tem balzom se očiščene noge dva do tri dni mažejo, in če žival potem ni še ozdravljena, se mazanje čez teden dni ponovi.

Kmetijske novice.

Drugi mlekarški tečaj priredi deželni odbor v času od 15. aprila do 15. septembra t. l. na zadružni mlekarni na Vrhniki. V tečaj bo deželni odbor sprejel 14 učencev. Na Kranjsko pristojni učenci plačajo za hrano, stanovanje in pouk za ves čas tečaja po 150 K, izvenkranjski učenci pa po 250 K. Šestim na Kranjsko pristojnim učencem podeli deželni odbor v ta namen podporo po 150 K, dvema pa po 75 K. Prošnje za sprejem je vlagati na deželni odbor do 5. aprila t. l. Prošnjam se morajo pridejati dokazila o dovršeni starosti 16 let, o domovinski pravici, o primornem zdravju in o lepem vedenju. Učenci, ki se bodo učili popolnoma ali do polovice na svoje stroške, morajo priložiti tudi obvezno pismo staršev ali njih varuhov, da bodo plačevali zanje oskrbnino.

Premovanje goveje živine simodolske pasme za ljubljansko okolico namerava prirediti c. kr. kmetijska družba še to pomlad, in sicer v drugi polovici meseca maja. Kraj premovanja utegne biti najprimernejši pri Kancu v Podsmereki, ki leži na državni cesti Ljubljana-Vrhnika, kjer je nekako središče zahodne ljubljanske okolice, zlasti tistih občin, kjer je danes najbolj razširjena reja simodolske pasme. S premovanjem plemenske govedi bo združeno tudi ogledavanje volov in bodo določena primerna darila za lepe vprežne in pitane vole. Vse živinorejce že sedaj opozarjamo na to premovanje ter prosimo nasvetov, kateri dan v drugi polovici maja ali tudi prve dni junija bi bil najprimernejši za premovanje, da bo udeležba kolikor mogoče velika. Najbolje bo izbrati kak dan, ki nanj pade kak sopraznik, in v času, ko ni več nujnega poljskega dela. Živinorejci naj se takoj prično pripravljati za to premovanje, naj svojo goved dobro oskrbujejo in naj ji dajo dovolj prilike, da se giblje na prostem, vsled česar dobi lepše oblike, lepo svetlo dlako in je snažnejša. Vrhutega živina, ki je vajena gibanja, laže pride iz bolj oddaljenih krajev na mesto premovanja.

Nakup 35 plemenskih kobil, ki se pa prodajalcem puste za rejo in porabo, se bo vršil v soboto, 9. aprila t. l. v Št. Jerneju, ob osmih dopoldne. Tozadevne podrobnosti so razglašene med uradnimi vestmi v današnji številki „Kmetovalca“.

Pismo nekdanjega učenca kmetijske šole na Grmu. Ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu je prejelo pričetkom t. l. pismo od bivšega učenca Fr. Br. v R. pri Pt. na Štajerskem, ki je vredno, da se doslovno objavi, da izvedo tudi širši krogi mnenje, ki ga imajo praktično delujoči gospodarji o vrednosti kmetijskega pouka. Dotično pismo se glasi:

Slavno vodstvo!

Blagovolite podpisanemu naznaniti, če še izhajajo Dolenjske novice v Novem mestu? ali jih še tiska g. Krajec? Podpisani si jih namreč želi naročiti, da bi tako vsaj nekoliko izvedel, kaj je tamkaj novega, posebno pa, kaj je

novega v nepozabnem mi zavodu kranjske kmetijske šole na Grmu, kjer sem preživel najlepše dni svojega življenja, dneve, ki se jih vedno z največjo hvaležnostjo spominjam, kajti spominjam se jih z večjim veseljem kot onih mladostnih dni, ki sem jih moral pred odhodom v kmetijsko šolo preživeti pri svojih starših. Zakaj vse to veselje in hvaležnost, njega vzroke, mi ni mogoče danes izraziti, ali ob priliki bom to storil. Povedati mi bo to tem laže, ker bo z letošnjo „Svečnico“ že preteklo 10 let, kar sem svoj gospodar in sem se lahko sam prepričal in skusil, v čem je kmet, ki se kaj uči, na boljšem od drugih, ki pravijo in vedno trdijo, da se kmetu ni treba učiti. Z največjem spoštovanjem Vaš Vam vedno hvaležni učenec Fr. Br. — Objavili smo to pismo edino le s tem namenom, da bi se bolj in bolj cenila korist kmetijskega pouka pri naši kmetijski mladini in da bi se naši gospodarji rajši odločili pošiljati svoje sinove v kmetijsko šolo na Grmu. —

Družbene vesti.

* **Vsi udje, ki osebno vzamejo pristojee jim sadno drevje**, naj nemudoma pridejo ponj, in sicer dokler ne postane muževno, da se drevesnično osobje ne bo motilo pri delu, ki ga je sedaj spomladi v drevesnici več kakor dovolj. Sadno drevje, ki se udom po železnici doloži, je že razposlano in naj se vsakdo zanj pobriga pri podružničnem načelniku.

* **P. n. gg. družbene ude nujno prosimo, da vse gospodarske potrebščine, zlasti semena, pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“.** Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja, zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* **Gg. družbenim udom naznanjam, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju.**

* **Modro galico za škropljenje trt proti peronospori** ima kmetijska družba tudi to leto v zalogi, in sicer ne smetno ameriško ali angleško blago v težkih sodih, temveč najčistejšo galico iz slavnoznanne tvornice v Ustju na Češkem. Cena galici je 56 K za 100 kg v Ljubljani. Oddaja se v vrečah po 100 in po 50 kg. Podružnice naj grede tistim vinščakom, ki zaradi revščine ne morejo biti udje družbe, na roke ter naj jim dajo galico za isto ceno kakor udom. Kdor pa udnino lahko utrpi, naj galice ne dobi, če ne pristopi k družbi. Pri tej priliki družba javlja, da se mora naročena modra galica družbi, oziroma podružnicam takoj plačati. Slednje morajo izkupilo takoj poslati družbi, ker je družba modro galico kupila proti gotovomu plačilu. Naročila, ki jih družba ne plača takoj, so dražja, ker teko zamudne obresti. Te izgube pa družba ne more trpeti. Opozarjamo vinščake, da pride letos na trg silno veliko ameriške in angleške modre galice, ki je cenejša, a zato ni čista, je trtam lahko škodljiva in je navadno v velikih težkih sodih, ki voznino zelo podražijo, ter je vrhutega smetna, da končno v sodu ostane veliko neuporabnega blaga. Naša družba ima letos le omejeno množino modre galice kupljene, ker ve, da se bo marsikdo dal zapeljati po cenejši ameriški galici, zato prosimo, naj se nam naročila kmalu pošljejo.

* **Plemenske prasiče** velike bele angleške pasme bo družba oddajala spomladi pod pogoji, ki so označeni v razglasu med uradnimi vestmi te številke.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro 19 % po 7 K 50 h 100 kg.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 7 K 50 h 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih franko na vsako postajo. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12—14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12 odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 636 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonne se zvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12—13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhatega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornic za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Čilski soliter po 30 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 30 K 100 kg. To dušičnato umetno gnojilo ima družba zopet v zalogi. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. št., na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili, v. 3. št., na spis „Gnojenje krompirju, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozirom na amonijev sulfat“ v 6. številki in na spis „Gnojenje ozimini z amonijevim sulfatom“ v 18. št. lanskega „Kmetovalca“.

* **Glede gnojenja travnikov z amonijevim sulfatom** nujno opozarjamo ude c. kr. kmetijske družbe na spis, ki je priobčen na prvem mestu četrte številke, zlasti pa opozanjamo na oddajo tega gnojila po znižani ceni tistim kmetovalcem, ki hočejo delati z njim spomladi poskušnje.

* **Vinogradniško gnojilo** (mešano umetno gnojilo za vinograde), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 15 K 50 h 100 kg z vrečo vred brez voznine. Pri naročitvah v celih vagonih je cena 15 K. — (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki letošnjega „Kmetovalca“.)

* **Vrtno gnojilo** (mešano umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki vsebuje 7 % v vodi raztopne fosforove kisline, 6 2/3 % čistega kalija (ne žveplenokislega!) in 6 1/3 % dušika (5 % amonijevega dušika in 1 1/3 % dušika solitrne kisline) oddaja družba v množinah 5—10 kg po 50 h, 10—25 kg po 40 h in v večjih množinah po 30 h kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. št. letošnjega „Kmetovalca“.)

* **Vreče kupujemo!** C. kr. kmetijska družba kupi popolnoma dobre, cele ali vsaj dobro zakrpane vreče od Tomasove žlindre in od kalijeve soli ter od kajnita po 40 h kos, in sicer oddane v družbeno pisarno, torej voznine proste. Kdor take vreče, pošlje, mora sam voznino plačati. Vreče se pregledajo in se plačajo samo cele ali dobro zakrpane. Vreče od žlindre je na vsak način treba površno izprati in suhe poslati.

* **Semenske zmesi detelj in trav** bo odslej imela c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih bo s pomočjo državne podpore oddajala po znižani ceni. Semena bo družba na debelo kupila, odračunala bo vožnjo z Dunaja do Ljubljane ter bo pri nakupni ceni dala 20 do 25 % popusta. Opozarjamo na spis v četrti številki „Kmetovalca“ „Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi“. Vsakdo, ki travna in deteljna semena naroči, naj sporoči, koliko posameznih semen kupi, ali pa naj naroči že narejeno zmes, a v tem slučaju mora pisati, kakšna je zemlja, ki jo misli obsejati, in kako velik je dotični prostor.

* **Deteljno seme**, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušališča v Ljubljani, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače štajerske ali črne detelje po 1 K 90 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 2 K 40 h kilogram.

* **Severonemško seme krmske pese** dobivajo udje pri družbi po 1 K 90 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko. Rumena ekendorfovka stane pa 2 K 40 h kg.

* **Semenski krompir in semenski oves**, ki ga je družba imela v zalogi, je ves pošel in se ne sprejemajo več naročila nanj.

Svarilo! Letos je v prometu veliko ameriškega deteljnega semena, zato svarimo pred nakupovanjem, kajti ameriška detelja pri nas slabo uspeva, daje izdatno slabšo košnjo in ima kosmato listje, ki se nerado suši. Naša družba ima zajamčeno pristno domače blago v zalogi, zato naj kmetovalci povsodi zahtevajo samo deteljno seme, ki je preiskano od preskušališč in so vreče plombirane. Preskušališča potrdijo samo domače seme in ne dlombirajo ameriškega ali z njim pomešanega deteljnega semena.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Lanenih tropin** tudi ta mesec ne bo lahko dobiti. V slučaju, da jih kaj dobimo, jih bomo našim udom oddajali po dosedanji ceni 20 K za 100 kg. Živinorejci, ki je njih živina navajena na krmljenje z močnimi krmili, naj pa medtem tega krmljenja nikar ne opuščajo, ampak naj pridno sežajo po sezamovih tropinah.

* **Sezamove tropine**, fino zmlate, svetle, z zajamčeno vsebino 50 odstotkov proteina in maščobe, stanejo 17 K 100 kg in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precèj podražé, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošni sodbi kmalu nastati. Družba je sezamove tropine kupila v zadostni množini in po ugodni ceni, tako da cene v prihodnjih mesecih še ne bo treba zvišati; priporočati pa je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe vsaj toliko tropin, kolikor jih bodo čez zimo potrebovali. Večjim odjemalcem, posebno onim na Krasu, lahko pošljemo te tropine iz tržaške zaloge in jim jih računamo po 16 K 100 kg iz Trsta.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatve na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošil-

ljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanja denarnaprej pošlje. V navedeni cenii so vštetii izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice za Selško dolino v Selcih, ki bo v nedeljo, 10. aprila 1910 ob treh popoldne v šoli v Selcih.

S P O R E D :

1. Nagovor načelnika.
2. Pregled računov iz preteklega leta in poročilo tajnika.
3. Slučajnosti in posamezni nasveti.
4. Predavanje gospoda ravnatelja G. Pirca o temeljnih pojmi podedovanja pri plemenjenju živine in o važnosti, podedovane lastnosti z umno vzrejo spraviti do njih viška.

Kmetijska podružnica za Selško dolino
v Selcih, 22. marca 1910.

Franc Košmelj, načelnik.

V a b i l o

= k s e s t a n k u =

kmetijske podružnice v Erzelju, ki bo dne 3. aprila 1910 ob treh popoldne v šoli. Med drugim se bodo sprejemale tudi priglasitve prasičev za cepljenje proti rdečici in naročbe na žveplo in na modro galico.

V Erzelju, dne 20. marca 1910.

J. Volk, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Gočah, ki bo v nedeljo, dne 10. aprila 1910 ob treh popoldne v občinski pisarni.

S P O R E D :

1. Poročilo o delovanju podružnice.
2. Poročilo o računih.
3. Volitev novega odbora.
4. Vpisovanje novo pristopivših udov.
5. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Gočah nad Vipavo
dne 24. marca 1910.

Ivan Mislej, načelnik.

Št. 2520.

Razglas.

C. kr. ministrstvo za deželno brambo je odredilo z razpisom z dne 26. januarja 1910, št. 82, nakup 35 plemenskih kobil, ki naj se prepuste prodajalcem v privatno porabo.

Ta nakup se bo komisionalno vršil v **Št. Jerneju** v soboto, dne 9. aprila 1910 ob osmih dopoldne.

Za nakupovanje se bodo upoštevale samo kobile z naslednjimi lastnostmi:

Kobile morajo biti v starosti 3 1/2 let do 7. leta ter imeti močan stas, varne noge in pravilno, izdatno hojo.

Najmanjša višočina kobil mora biti 161 cm.

Izhajati morajo od žrebcev iz kobilaren, ki so angleške polukrvi ali orientalske krvi ali lipicanskega plemena, in morajo dajati upanje, da se bodo od njih dobile remonte za jezo.

Ponudniki kobil, kamor se seveda ne prištevaajo prekupci, morajo prinesiti na komisionalno nakupovanje plemenskih kobil:

a) potrdila občnskega urada, ki morajo obsegati izkaz, koliko ima dotični konjerejec svojih plemenskih kobil in žrebet, kakor tudi, da imajo ponudniki kobil dovolj hlevov, krme paše in iztekov, tako da lahko obenem redijo najmanj tri žrebete, naposled da kraj, kjer goje kobile za 'pleme, ni več kot 15 kilometrov oddaljen od ene naslednjih žrebčarskih postaj: Rakovnik, Kostanjevica, Št. Jernej, Skocijan, Cerklje, Veliki Gaber in Rudolfovo;

b) dokaz o pokolenju ponujanih kobil in

c) če so že imele žrebete, oziroma, če bi bile noseče, tudi dotične izkaze o porodu žrebet, oziroma zaskočne liste.

Na poznejši prinos takih listin se od nabornega predsednika pod nikakimi okolnostmi ne bo oziralo.

Prednost pri sicer enaki kakovosti bodo imele obrejene in tudi take kobile, ki so, kolikor se da dognati, že imele žrebete.

Lastniki plemenskih kobil, ki so, kolikor se da dognati, prodali pri vožnji uporne kobile naborni komisiji, se za vedno izključijo od nadaljnjega komisionalnega nakupovanja plemenskih kobil.

Kot nakupna cena se določi cena za remonte po 700 K. Za zelo dobre in izborne konje je mogoče, da se prisodi po kakovosti in z ozirom na druge okolnosti po naslednjih določenih iz sredstev c. kr. ministrstva za poljedelstvo še premija.

Premije smejo prejeti le taki konje: ejci, ki imajo državljanstvo v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, in morajo z rodovnikom ali zaskočnim listom dokazati, da so dotične kobile tudi resnično zredili v totranskem državnem ozemlju.

Visokost premije sploh povprečno ne presega zneska 100 K za kobilu.

Nabava plemenskih kobil, ki se prepuste prodajalcem, seveda če so sposobne in če je kupna cena primerna, se bo pri konjerejcih, ki imajo več kot dve kobilu z žrebeti, le tedaj vršila, če bodo ti konjerejci oddali izjavo sledeče vsebine:

"Jaz se zavežem, da bom od mene kupljene konje (konja) dotlej, dokler bom imel erarične plemenske kobile v svoji privatni, vsako leto spomladi in jeseni ponudil na prodajo remontni naborni komisiji deželne brambe na onem kraju in ob onem času, ki se mi pravočasno naznani od uprave deželne brambe konj, ki bodo izhajali od mojih plemenskih kobil in bodo moja lastnina, pri tem popolnoma sposobni za nabor in ki bodo zvršili že četrto leto starosti.

Nadalje se zavežem, da za dobo zgoraj določenega časa ne bom niti obsega svojega plemenskega konjskega redišča bistveno zmanjšal, niti smeri plemenitve v splošnem premenil.

Jemljem stem na znanje, da ima uprava deželne brambe namen, brez ozira na pravice, izvirajoče iz te izjave, izključiti me od vsake nadaljnje dobave eraričnih plemenskih kobil v privatno porabo v slučaju, da ne spolnim dolžnosti, ki sem jih sprejel v tej izjavi."

Od konjerejcev, ki imajo samo dve ali samo eno kobilu z žrebetom, se omenjena izjava ne bo zahtevala.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 2. februarja 1910.

R a z g l a s

o oddaji plemenskih prasičkov jorširske (velike bele angleške) pasme.

Podpisani odbor bo oddajal, kakor doslej, plemenske mladice jorširskega prasičjega plemena pod nastopnimi pogoji:

1. Prasički se oddajajo po 10 in tudi več tednov stari, in sicer kakršne starosti se dobe.
2. Cene prasičkom so za polovico nižje kakor jih plačuje družba.
3. Oddajajo se ali sami mrjaščeki ali pa svinjica z mrjaščekom vred.
4. Kdor prasiče dobi, se mora pismeno zavezati:

a) da jih obdrži za pleme, dokler bodo sposobni;

b) da naznani odboru, kadar jih neha imeti za pleme;

c) da bo pripuščal mrjasca tudi svinjam drugih gospodarjev. Došle prošnje bo odbor reševal povrsti, kakor bodo dobajale, in sicer vselej takrat, kadar dobi takih plemenskih prasičkov, ki pa seveda niso vedno v zadostnem številu na razpolaganje.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. marca 1910.